

Wat betekent duurzaamheid voor DoubleDividend?

Duurzaamheid is vandaag de dag een containerbegrip en kan van alles betekenen. Vanuit ons beleggingsbeleid hebben wij concreet invulling gegeven aan het begrip duurzaamheid. Voor DoubleDividend ligt de focus op het verduurzamen van de samenleving in brede zin. Wij hebben daarom drie kritische maatschappelijke trends benoemd die zowel kansen als risico's vormen voor ondernemingen, te weten:

1. Klimaatverandering
2. Ecosystemen
3. Welzijn

Ondernemingen kunnen door hun omvang en/of aard van activiteiten een grote impact hebben op één van bovengenoemde trends. Wij verwachten dat ondernemingen de risico's die met de trends samenhangen beheersen en juist inspelen op de kansen en een significante positieve impact hebben op één van bovengenoemde trends. Met andere woorden, ondernemingen moeten denken in oplossingen en kansen hetgeen tot uiting komt in hun productieproces en/of producten en diensten. Dit maakt een onderneming weerbaarder voor toekomstige ontwikkelingen en aantrekkelijk op de lange termijn. Wij geloven dan ook dat duurzame ondernemingen van hoge kwaliteit op lange termijn kansrijker zijn, minder risico's lopen en daardoor een beter financieel én maatschappelijk rendement opleveren.

Hieronder zijn de belangrijkste uitdagingen op de benoemde trends beknopt beschreven en bij iedere trend wordt toegelicht hoe een onderneming hierop inspeelt.

Klimaatverandering

We leven in een periode van klimaatverandering, wat het risico op extreme weersgebeurtenissen (overstromingen, droogtes, stormen, bosbranden) verhoogt. En deze extreme weersgebeurtenissen hebben onder meer weer directe gevolgen voor de landbouw (en dus de voedselzekerheid) en een groot aantal stedelijke gebieden. De risico's van klimaatverandering zijn dan ook zeer groot. Om deze risico's te beheersen, dient de gemiddelde temperatuur op aarde niet meer te stijgen dan twee graden Celsius boven het pre-industriële niveau¹. Om dit te bereiken moet de CO₂ uitstoot wereldwijd drastisch worden verlaagd². 70% van de CO₂-uitstoot is gerelateerd aan energiegebruik. Het is daarom van belang dat ondernemingen de uitstoot van directe en indirecte broeikasgassen zoals CO₂ verminderen door onder meer energiebesparingen en omschakeling naar duurzame energie. Dit kan in de eigen productie, het product of de dienst en/of in de keten.

Voorbeeld Siemens

Siemens is een Duits industrieel conglomeraat (omzet in 2015: EUR 75,6 miljard) dat in haar productenportefeuille een energietransitie doorvoert waarbij afscheid wordt genomen van kolen en ingezet wordt op duurzame energie. Inmiddels is Siemens wereldwijd de grootste fabrikant van

¹ De twee graden Celsius stijging is een (politieke) consensus geweest naar aanleiding van de verschillende IPPC klimaatconferenties.

² Gemeten in CO₂-concentratie is 350 ppm (parts per million, aantal deeltjes CO₂ per miljoen deeltjes in de atmosfeer) een veilig niveau. De CO₂-concentratie is eind 2015 400 ppm en de CO₂ uitstoot dient daarom wereldwijd jaarlijks te dalen.

windmolens. Siemens biedt daarnaast oplossingen voor de opslag en distributie van duurzame energie en schone vervoersoplossingen (o.a. treinen, metro's). In haar productieproces heeft Siemens in 10 jaar tijd de eigen CO₂-uitstoot gehalveerd en is een verdere halvering gepland in 2020.

Ecosystemen

De ecologische voetafdruk³ van de mens is de laatste 50 jaar in een versnelling geraakt waarbij ecosystemen worden aangetast waardoor zij minder goed functioneren of instorten. Mensen, dieren, planten én ondernemingen zijn afhankelijk van goed functionerende ecosystemen. Ecosystemen zoals de lucht, zeeën, rivieren, bossen en de bodem worden bedreigd door vervuiling, uitputting en een afnemende biodiversiteit. Meer dan een miljard mensen leven in regio's met waterschaarste en in 2025 kunnen 3,5 miljard mensen te maken krijgen met waterschaarste. En inmiddels is 30% van de wereldwijde hoeveelheid bos gekapt en slechts 15% nog geheel intact. Tegelijkertijd vraagt de stijgende wereldbevolking om een hoge voedselproductie, wat meer druk legt op genoemde ecosystemen. Belangrijke uitdagingen zijn het verminderen van de uitstoot van verontreinigende emissies en stoffen naar lucht en water en goed beheer van de bodem, bossen en de zoetwatervoorraden.

Bedrijven dienen zich daarom in te zetten om vervuiling en uitputting van de bodem tegen te gaan en vervuiling van water en lucht te verminderen. Daarbij gaat het niet alleen om de eigen producten en/of productieproces. Bij leveranciers en in de gebruiksfase van producten kan ook een groot gedeelte van de milieubelasting plaatsvinden. DoubleDividend verwacht van ondernemingen dat zij productieprocessen schoner en efficiënter laten verlopen en producten op hun levenscyclus beoordelen. Zij dienen de afvalproductie te verminderen en afval als hulpbron te gebruiken voor materiaalgebruik en opwekking van energie. Daarnaast valt in de keten vaak veel impact te behalen door bepaalde eisen aan toeleveranciers te stellen. Hierbij valt te denken aan uitsluitend levering van gecertificeerd hout (bouw) of duurzaam/biologisch katoen (kledingindustrie).

Voorbeeld Waters

Waters is een Amerikaanse fabrikant (omzet in 2015: USD 2 miljard) van laboratoriuminstrumenten op het gebied van gezondheid, voedsel en milieu. De onderneming verkoopt apparatuur voor laboratoriumtesten van onder meer drinkwater, bodemkwaliteit, oppervlaktewater en afvalwater, waarbij wordt getoetst op milieustandaarden. De milieubelasting van de apparatuur zelf wordt ook verlaagd. Bij de ontwikkeling van nieuwe apparatuur wordt een lager energie en- materiaalgebruik nagestreefd met behulp van een Life Cycle Assessment tool. Klanten die deze apparatuur gebruiken zijn hierbij nauw betrokken. Ook neemt Waters grotendeels de afvalverwerking van oude instrumenten voor haar rekening. De onderneming heeft verder doelstellingen om het energiegebruik en watergebruik in haar eigen productieproces te verlagen.

³ Je kunt meten hoeveel ruimte nodig is voor de productie van wat we gebruiken en de opname van de CO₂ die we uitstoten. Deze ruimte kan omgerekend worden naar de hoeveelheid productief land, in gha (mondiale hectare) gemeten. Dit heet de ecologische voetafdruk. Bij een eerlijke verdeling is per persoon wereldwijd 1,7 gha beschikbaar. Wereldwijd gebruiken we nu gemiddeld 2,6 gha per persoon. (bron: Stichting Het Wereld Natuur Fonds-Nederland).

Welzijn

Bij welzijn zijn de belangrijkste trends de uitdagingen op volksgezondheid en het bestrijden van armoede.

De stijgende groei van de bevolking wordt gecombineerd met een stijgend niveau van de consumptie. Terwijl één op de zeven mensen in de wereld ondervoed is, heeft een toenemend aantal mensen overgewicht of is zwaarlijvig (naar verwachting 2 miljard in 2030). Zwaarlijvige mensen hebben relatief veel last van chronische ziekten zoals diabetes en hart -en vaatziekten. Ondernemingen kunnen hierop inspelen door producten aan te bieden (zoals gezond voedsel, medische technologie, sportartikelen) die de gezondheid verbeteren.

Tegelijkertijd stijgt het aantal ouderen in 2020 naar een miljard. Hierdoor neemt de druk op de gezondheidszorg toe (efficiëntie, kosten). Van ondernemingen die actief zijn in de gezondheidszorg verwachten we dat zij de toegang tot gezondheidszorg verhogen of oplossingen voor kosteneffectieve zorg leveren.

Om armoede te bestrijden dienen ondernemingen die actief zijn in ontwikkelingslanden producten en diensten aan te bieden die inspelen op de behoeften van lage inkomensgroepen (o.a. betaalbare zorg, voedsel, toegang tot financiële diensten). Daarnaast kunnen ondernemingen, met name in ontwikkelingslanden, een bijdrage leveren aan water- en sanitaire voorzieningen. Tot slot kunnen de ondernemingen bijdragen aan hogere inkomens door een faire vergoeding voor arbeid en producten/diensten te bieden.

Voorbeeld Novartis

Novartis is een Zwitserse farmaceut (omzet in 2015: USD 49 miljard), gespecialiseerd in oncologie en generieke medicijnen. Het bedrijf geeft veel geld uit aan R&D (18% van de omzet) en heeft één van de hoogste aantallen nieuwe therapieën in de wereld. Generieke medicijnen zijn goedkoop omdat patenten verlopen zijn en spelen een belangrijke rol in de betaalbaarheid van de gezondheidszorg. Het Novartis Access programma zorgt ervoor dat meer patiënten in ontwikkelingslanden toegang hebben tot medicijnen, waarmee het hoog scoort op de Access to Medicine Index⁴.

*****

Bronnen: Fifth Assessment Report, Mitigation of Climate change, IPCC, WWF Living Planet Report, World Resources Institute, Global Water Footprint, Millennium Ecosystem Assessment, Stockholm Resilience Institute, Global Risks Report WEF.

⁴ De Access to Medicine Index is een onafhankelijke ranking van de 20 grootste farmaceuten ter wereld op inspanningen om toegang tot medicijnen te vergroten.